

УДК 631:368.914.2

Навроцький С.А., д.е.н., проф.
ННЦ «Інститут аграрної
економіки»
м. Київ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Проведено критичний аналіз фінансового-економічного механізму, обґрунтовано методологічні положення щодо фінансового регулювання обов'язкового соціального пенсійного страхування та забезпечення з урахуванням особливостей і закономірностей сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки.

Постановка проблеми. З 2004 року в Україні розпочалась пенсійна реформа в частині соціального пенсійного страхування, яке базується на перерозподільному способі фінансування пенсій. Головні засади розвитку соціального пенсійного страхування були закладені поряд із такими видами страхувань (тимчасова втрата працездатності, нещасні випадки на виробництві, безробіття, медичне страхування) в Україні ще в 1998 році в "Основах законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" N 16/98-ВР. Потребувалось ще 6 років, щоб прийняти необхідний пенсійний закон, який, нарешті, узаконив пенсійне страхування, як таке, у моделі обов'язкового соціального пенсійного страхування. Але так і не вдається ефективно удосконалити діючий перерозподільний принцип фінансування страхових пенсій, і ще більше складним видається завдання ефективного впровадження накопичувального способу фінансування страхових пенсій в системі соціального пенсійного страхування.

Тому в зв'язку з цим, в обов'язковому соціальному пенсійному страхуванні по перерозподільному способу фінансування пенсій необхідно науково обґрунтувати формування страхових тарифів та страхових пенсійних виплат, еквівалентних вкладу застрахованих осіб (страхувальників на користь застрахованих), з тим, щоб утримувати фінансову стабільність Пенсійного фонду України, як головного страховика цієї системи.

Наукові пошуки дослідників в галузі соціального пенсійного страхування показують спроби вживити діючі традиційні економічно-організаційні відносини пенсійної системи в наукове обґрунтування, проте ці спроби не приносять бажаного результату, так як відбувається підміна понять, схрещення різних за змістом економічних категорій і в результаті чого - дисбаланс системи соціального пенсійного страхування.

Тому дане дослідження присвячено виокремленню з напрацьованого досвіду в цій галузі раціональних елементів обов'язкового соціального пенсійного страхування і подальшого їх удосконалення з метою вироблення

механізму, який би забезпечував фінансову стабільність Пенсійного фонду України з мінімальною залежністю від Держбюджету, оптимальний фінансовий тягар на страхувальників та максимально можливий ефект для застрахованих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку теорії соціального страхування серед економістів немає єдиної думки як щодо питання змісту категорії пенсійного страхування, так і щодо визначення його функцій і принципів. Головна причина невизначеності криється, на нашу думку, в тому, що поняття пенсійного страхування прирівнюється і ототожнюється з таким частковим його виявом, як загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Тому і принципам пенсійного страхування часто приписують принципи, властиві специфічним за своєю природою різним моделям пенсійного страхування, зокрема державному пенсійному страхуванню, соціальному пенсійному страхуванню, особистому пенсійному страхуванню. Ще більш специфічними функціями і принципами будуть відзначатися кожна з наведених моделей пенсійного страхування, якщо розглянути їх з позицій обов'язковості.

Хоча суспільством може бути застосована та чи інша модель пенсійного страхування, чи одночасне функціонування декількох моделей, проте загальні принципи організації пенсійного страхування мають бути визначені і дотримані. Це необхідно не тільки для того, щоб розвинути і удосконалити теорію соціального страхування, а, як доводить практика, порушення принципів побудови пенсійного страхування призводить до фінансової нестабільності такої системи та до її інституційної системної кризи [1].

Російський вчений в галузі соціального страхування В.Д. Роїк серед головних принципів пенсійного страхування називає солідарну взаємодопомогу та особисту самовідповідальність [2]. Таке бачення, на нашу думку, відповідає страховим принципам, але потребує доповнення і уточнення. Ще один російський вчений у цій галузі, А.К. Соловйов, ототожнює пенсійне страхування як обов'язкове державне пенсійне страхування, і тому його бачення принципів пенсійного страхування, на нашу думку, є неточним: державна гарантія підтримки життєвого рівня пенсіонерів (через забезпечення стабільного рівня купівельної спроможності пенсій); забезпечення збалансованості співвідношення середніх розмірів пенсій по старості і середньої зарплати [3].

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Слід зазначити, що у вітчизняній науці питання наукового обґрунтування основ пенсійного страхування, та й власне соціального, відсутнє. Як вже зазначалося, пенсійне страхування розуміється тільки як загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, яке, у свою чергу, ототожнюється з поняттям пенсійного забезпечення. Так, Б.О. Зайчук виділяє наступні принципи пенсійного страхування, які, на нашу думку, відповідають зовсім іншому інституту системи соціального захисту – соціальному забезпеченню: принцип солідарності; принцип обов'язкової участі в системі; принцип відповідальності держави за організацію пенсійного забезпечення [4].

Оскільки ключовим словом у понятті "пенсійне страхування" є саме страхування, то ми вважаємо, що саме страхові принципи є визначальними і самодостатніми і не потребують доповнення податковими ознаками через те, що система соціального страхування з радянської традиції та ще до цього часу все ще не є самостійною від соціального забезпечення, яке реалізується через податковий механізм.

На нашу думку, серед великої кількості пропонованих різними науковцями принципів пенсійного страхування слід виокремити такі: справедливість (рівність можливостей для страхувальників для досягнення максимального ефекту страхування); еквівалентність пенсійних страхових внесків і пенсійних виплат; персоніфікація страхових пенсійних внесків страхувальників; цільове використання коштів пенсійного страхового фонду. Ці принципи є універсальними для кожної з моделей пенсійного страхування, які, поряд з універсальними принципами, матимуть і свої специфічні принципи.

Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування згідно із Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"[5], здійснюється за 14 принципами, які, на нашу думку, вказують на обставини другорядної дії, допоміжні умови, а не першочергові основи побудови такої моделі пенсійного страхування. Серед цих 14 принципів виділимо наступні, які є найбільш важливими: обов'язковості страхування осіб, які працюють на умовах трудового договору (контракту) та інших підставах, передбачених законодавством, а також осіб, які забезпечують себе роботою самостійно, фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності; зацікавленості кожної працездатної особи у власному матеріальному забезпеченні після виходу на пенсію; рівноправності застрахованих осіб щодо отримання пенсійних виплат та виконання зобов'язань стосовно сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування; диференціації розмірів пенсій залежно від тривалості страхового стажу та розміру заробітної плати (доходу); солідарності та субендування в солідарній системі; цільового та ефективного використання коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Як бачимо, запропоновані нами універсальні принципи пенсійного страхування, крім принципу персоніфікації страхових внесків страхувальників, знаходять своє втілення в положеннях Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування України", хоча і сформульовані іншими словами. Дослідимо, як реалізовані задекларовані універсальні принципи пенсійного страхування на практиці[5,6].

Цікавим для аналізу є принцип еквівалентності пенсійних страхових внесків і пенсійних страхових виплат. Для цього застосуємо використовуваний багатьма науковцями в теорії пенсійного страхування показник – коефіцієнт заміщення, який визначається як відношення середньої пенсії до середньої заробітної плати і показує, яку частину втраченого заробітку внаслідок настання старості (як страхового випадку) отримує застрахована особа в залежності від розміру сплати страхових внесків.

Згідно з рекомендаціями Міжнародної організації праці (МОП), яка займається у тому числі і питаннями пенсійного страхування, рекомендований

рівень цього коефіцієнта в країнах, що розвиваються, складає 30-40 відсотків, а в країнах з розвиненими економіками і високим рівнем життя – 50-60 відсотків.

Пенсійне страхування з точки зору його, як соціального перерозподільного пенсійного страхування, в тій чи іншій мірі вивчали і досліджували вчені В.Д. Базилевич, О.В. Бєвзенко, Н.А. Вігдорчик, В.І. Грушко, Б.О. Зайчук, Т. Кір'ян, В.Колбун., Е.М. Лібанова, С.А. Навроцький, Б.О. Надточій, М.М. Палієв, В.К. Рудик, Л.Д. Тулуш, В. Яценко, Б.С. Юровський та інші [1-4,7-9].

Мета статті - узагальнення теоретико-методологічних засад обов'язкового соціального пенсійного страхування, визначення наявних проблем обов'язкового соціального пенсійного страхування та на цій основі розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. В дослідженні соціальних ризиків, виявлено, що уточненою головною їх ознакою є неспроможність особою самостійного уникнення (пом'якшення) шкоди від дії ймовірної події. При цьому інші ознаки (об'єктивний характер, ймовірність настання страхового випадку, порушення життєдіяльності людини, масовий характер) є доповнюючими і не вирізняють соціальні ризики серед інших. Звідси виявлено головну ознаку соціального страхування: перенесення фінансового (а не податкового за стереотипом) навантаження по сплаті страхових внесків із застрахованих осіб на певно визначених страхувальників (роботодавців), пов'язаних із застрахованими відносинами найму або ринковими відносинами. Виявлено, що поняття "соціальне страхування" є відмінним від "державного страхування", при якому платником страхових внесків виступає держава та від "особистого страхування", при якому страхові внески сплачуються з власних доходів застрахованих. Критерії рис страхування подані в табл. 1.

Аналіз суперечності поняття „соціальне державне пенсійне страхування” дозволив ввести розмежування критеріїв класифікації обов'язкового соціального пенсійного страхування, зокрема, за критерієм джерела сплати страхових внесків воно поділяється на соціальне (сплачують роботодавці), державне (Бюджет), особисте (власні доходи).

Установлено, що законодавче скасування поняття „об'єкт страхування” і заміна його на поняття „предмет договору страхування” є необґрунтованим, що свідчить про потребу удосконалення теорії пенсійного страхування. Уточненням об'єктом страхування в пенсійному страхуванні, який витікає з самої природи цього виду страхування, є старіння, як фактор втрати заробітку (або втрата заробітку внаслідок ризику старіння) і означає ризик неможливості здійснювати трудову діяльність з метою отримання заробітку через біологічний процес старіння. Зарплата при цьому може виступати, як база нарахування страхових внесків.

Головною відмінністю між накопичувальним способом фінансування і інвестуванням є їх мотив: у інвестування – отримання прибутку, у накопичувального страхування - потреба запобігти та пом'якшити наслідки страхового випадку (втрата здатності до праці через старіння) та додатковий – отримання прибутку. Крім того, джерелом інвестицій є доход (прибуток), який виступає у формі заощаджень, а накопичувальне страхування може здійснюватися як з доходів (заощаджень), так і бути витратами (тобто частиною споживання), а може поєднувати доходи і витрати.

Таблиця 1

Критерії рис страхування

Критерій	Соціальне страхування	Особисте страхування	Державне страхування
Об'єкт страхування	Життя, здоров'я, працездатність, найманих працівників	Життя, здоров'я, дієздатність особи, особисте майно, відповідальність тощо	Життя, здоров'я, дієздатність окремих категорій працівників, державних службовців
Форма здійснення	Обов'язкова та добровільна	Обов'язкова та добровільна	Обов'язкова та добровільна
Спосіб фінансування	Перерозподільний та накопичувальний	Перерозподільний та накопичувальний	Перерозподільний та накопичувальний
Форма власності страховика	Державна, приватна	Державна, приватна	Державна, приватна
Завдання (цілі)	Забезпечення певного рівня життя	Забезпечення певного рівня життя, як додаткове – отримання прибутку	Забезпечення певного рівня життя
Сфера поширення - вигодонабувачі	Наймані працівники – фізичні особи	Будь-які верстви населення – фізичні особи та юридичні особи	Окремі категорії працівників – фізичні особи та окремі юридичні особи
Кількість учасників страхування	Мінімум – 3:страхувальник, застрахований, страховик	Мінімум 2 (застрахована особа, страховик)	Мінімум – 4 (страхувальник), застрахований, страховик, Держбюджет
Фінансовий тягар по сплаті страхових внесків (джерело формування фонду)	Витрати страхувальників	Особисті доходи чи заощадження застрахованих осіб	Державний бюджет
Участь держави у забезпеченні виплат	Можлива у вигляді потік при тимчасовому дефіциті коштів	Відсутня	Можлива
Функції	Ризикова, захисна, компенсаційна	Ризикова, захисна, компенсаційна	Ризикова, захисна, компенсаційна
Приклад	Обов'язкове соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві, обов'язкове страхування медичних працівників небюджетних установ від ризику ВІЛ	Особисте пенсійне страхування в страхових організаціях різних форм власності (в т.ч. і в ПФУ), страхування життя, здоров'я, працездатності тощо в різних страхових організаціях	Державне обов'язкове страхування життя і здоров'я суддів, народних депутатів та членів їх сімей тощо

Встановлено неправомірність вживання в законодавстві щодо діючої моделі пенсійного страхування терміну „державне” (так як Держбюджет не сплачує страхові внески на рахунок кожного застрахованого), та запровадження замість нього терміну „соціальне” (сплата страхових внесків за рахунок роботодавців), яким воно фактично є.

В результаті аналізу рівноправним за впливом серед економічних і демографічних чинників, які впливають на стан обов'язкового соціального пенсійного страхування, визнано культурний (політика, традиції, платіжна дисципліна, відповідальність тощо).

Це знайшло свій вияв у невідповідності фактичного стану системи обов'язкового соціального пенсійного страхування страховій суті цього елемента пенсійної системи. Підхід до встановлення страхових тарифів має відзначатися тим, що є пріоритетним у політиці обов'язкового соціального пенсійного страхування: досягнення високого заміщення (при цьому, розуміється, що фінансовий тягар для роботодавців буде адекватно тяжким і вони повинні його нести і виконувати); незначний фінансовий тягар на роботодавців і, відповідно, адекватний йому рівень страхових пенсій, який має „влаштувати” пенсіонерів; розмежування чи не розмежування гендерних, галузевих особливостей в організації умов страхування тощо.

Але, який би пріоритет не був обраний, щоб він відповідав принципам страхування, обов'язковою умовою має бути дотримання еквівалентності, яка впливає з формули:

$$C_{\text{ст}} = \frac{K_z \times P}{T}, \quad (1)$$

де T – середня тривалість сплати страхових внесків;

K_z – коефіцієнт заміщення пенсією зарплати;

P – середня кількість років отримання страхової пенсії;

$C_{\text{ст}}$ – ставка страхового внеску в ПФУ.

Можна змінювати параметри ставки, заміщення, тривалості страхового стажу, тривалості отримання пенсії, але, необхідно слідкувати за підтриманням балансу системи, і інакшому разі фінансова стійкість в результаті перекосу буде порушена, що викликає залучення нестрахових джерел (Бюджет) для „латання дір”, ця система перестає бути „чистим” страхуванням, набуваючи рис системи пенсійного забезпечення.

Діюча методика встановлення страхових ставок в обов'язковому соціальному пенсійному страхуванні протирічить принципам страхування, так як в основу розрахунку тарифу для застрахованих покладено директивно встановлений рівень заміщення пенсією зарплати для поточних пенсіонерів, через що відсутній зв'язок ставки поточних застрахованих з їх страховими пенсіями (порушено зв'язок „ставка – заміщення”).

Негативний висновок щодо фактичного стану діючого обов'язкового соціального пенсійного страхування стосується і:

- відсутності наукового обґрунтування поняття „оцінки одного року страхового стажу”, яке використовується при призначенні пенсії і необґрунтовано встановлене на рівні певного відсотка за кожен рік страхування.

в результаті чого заміщення пенсією зарплати прирівнюється до кількості років страхування, а не враховується, як один з чинників поряд з іншими;

- неврахування фінансової участі застрахованого у формуванні доходів ПФУ (величини сплачених за період страхування страхових внесків) у порівнянні з середнім рівнем сплати страхових внесків;

- неадекватності діючої складової в нарахуванні пенсії – надбавки за понаднормативний стаж реальному фінансовому вкладу та строку страхування застрахованих.

В першу чергу розвиток обов'язкового соціального пенсійного страхування має базуватись на науково виробленій концепції, щоб не допустити суперечливих впроваджень замість страхових внесків на зразок казахського "податку на соціальне страхування" чи російського "єдиного соціального податку (внеску)". Проаналізувавши рівень доходів найманих працівників, виявлено, що у економіці з низьким рівнем особистих доходів запровадження в якості пріоритетного в порівнянні з обов'язковим соціальним перерозподільним пенсійним страхуванням особистого пенсійного страхування з накопичувальним способом фінансування є нереальним завданням, яке, до того ж, не вирішує проблему виходу з тіні заробітних плат. Оптимальним з точки зору врахування демографічних ризиків і економічних ризиків (інфляція), враховуючи світову диверсифікацію при побудові пенсійної системи, є запровадження особистого накопичувального пенсійного страхування тільки на базі розвиненого і стабільного обов'язкового соціального перерозподільного пенсійного страхування і тільки при настанні сприятливих для цього умов (стабільно невисокий рівень інфляції, ріст ВВП, зростання можливості населення до заощадження).

Орієнтація на підвищення пенсійного віку в Україні має розглядатись, як крайній захід в досягненні фінансової стабільності ПФУ, якщо вже вичерпаються всі інші можливі важелі впливу (економічні – регулювання ставки страхового внеску, розширення бази нарахування страхових внесків тощо), демографічні збільшення кількості працюючих), але тільки пропорційно до збільшення показника тривалості життя після пенсії, якщо така тенденція матиме місце.

В питанні удосконалення методики встановлення ставок страхових внесків в системі обов'язкового соціального пенсійного страхування отримано наступні висновки і пропозиції:

- методика встановлення ставок страхових внесків в актуарних розрахунках в обов'язковому соціальному пенсійному страхуванні має враховувати, крім потреб поточних пенсіонерів, інтерес поточних платників страхових внесків;

- в розрахунку тарифу страхового внеску необхідно використовувати показник очікуваної тривалості життя застрахованого після досягнення пенсійного віку, а не очікувану тривалість життя при народженні;

- введення в розрахунок ставки страхового внеску поняття „необхідний страховий стаж“, який означає кількість років сплати страхових внесків по встановленій ставці в максимально можливому стажі;

- забезпечення дійсно диференційованих пенсій для застрахованих з адекватним врахуванням їх строку страхування і фінансової участі;

- щодо врахування гендерних особливостей (різної тривалості життя чоловіків і жінок), то пропонується спиратись на середні показники, щоб при однаковій ставці страхових внесків величина пенсії коригувалась коефіцієнтом заміщення;

- через змінну в динаміці тривалість життя після досягнення пенсійного віку ставка страхового внеску в системі актуарних розрахунків має встановлюватись раз на 5 років;

В удосконаленні методики призначення страхової пенсії в обов'язковому соціальному пенсійному страхуванні отримано висновки і пропозиції:

- пропонується методика розрахунку страхової пенсії базується на врахуванні страхового стажу, коефіцієнта фінансової участі застрахованого в доходах ПФУ та середньої очікуваної тривалості життя після досягнення пенсійного віку, завдяки якій повністю вдасться досягти рівності співвідношень $K_3 / C_3 = P / T$. В діючій методиці нарахування пенсії з перекислених вище враховується тільки тривалість страхування (і то суперечливим чином через показник оцінки одного року страхового стажу). Різниця методик нарахування страхової пенсії наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Порівняння відмінностей в підходах до нарахування пенсій

Діюча методика	Пропонована методика
Використання показника середньої зарплати за попередній календарний рік	Використання показника середньої зарплати за попередній місяць перед зверненням за пенсією
Використання для деяких категорій застрахованих осіб показника середньої зарплати в галузі народного господарства за даними органів статистики	Використання для всіх категорій застрахованих осіб без винятку показника середньої заробітної плати, з якої справляються страхові внески за даними ПФУ
Використання для обчислення коефіцієнта страхового стажу показника одиниці одного року страхового стажу, де кількість років страхування дорівнює коефіцієнту нарахування пенсіїю зарплати	Використання для обчислення коефіцієнта страхового стажу, який є відношенням кількості фактичних місяців страхування (сплати страхових внесків) до максимально можливої загальної кількості місяців
Коефіцієнт заміщення пенсією зарплати (K_3) дорівнює коефіцієнту страхового (з включенням трудового) стажу ($K_с$) ($K_3 = K_с$)	Коефіцієнт заміщення пенсією зарплати (K_3) дорівнює добутку індивідуальної середньої ставки страхових внесків ($C_с$) на коефіцієнт страхового стажу ($K_с$) і діленню на середній коефіцієнт отримання страхових виплат ($K_{отр}$) $K_3 = (C_с * K_с) / K_{отр}$

Проблемним співвідношенням залишається невідомий на початок здійснення страхування (трудова діяльність застрахованого) коефіцієнт демографічного навантаження (платники/пенсіонери) при виході застрахованого на пенсію. Якщо через несприятливу демографію ПФУ не в змозі виконувати свої зобов'язання, відповідні доплати має здійснювати Бюджет. Отже, обов'язкове соціальне перерозподільне пенсійне страхування є умовно самостійним саме через демографічні чинники.

Для застрахованих в сільському господарстві страхова пенсія розраховується аналогічно пропонованій методиці з врахуванням зменшених

розмірів ставок страхових внесків та меншої на 5 років очікуваної тривалості життя при досягненні пенсійного віку. При цьому вдається зберегти бажане заміщення пенсією зарплати на рівні 50%, як і при загальному підході при виконанні наступних умов: необхідний страховий стаж 30,22 роки, ставка страхового внеску, змінна в динаміці кожні 5 років, на рівні 22,53 % від фонду оплати праці.

Висновки. Узагальнення економічної природи соціального страхування дозволило уточнити його відмінність і незалежність від соціального забезпечення, а саме: поняття “соціальне страхування” є самодостатньою економічною категорією і не має залежності від поняття “соціальне забезпечення”. При цьому головною ознакою соціального страхування є перенесення фінансового (а не податкового за стереотипом) навантаження по сплаті страхових внесків із застрахованих осіб (фізичних) на певно визначених контрагентів (страхувальників), пов’язаних із застрахованими відносинами найму або ринковими відносинами.

Узагальнення теоретичних основ обов’язкового соціального пенсійного страхування дозволило уточнити його ознаки, а саме: ймовірний характер настання старості; солідарність сплати страхових внесків та розподілу страхових ресурсів серед учасників страхування; замкнутість грошових відносин серед страхувальників; поверненість при настанні страхового випадку; платність; існування страхового фонду.

В результаті узагальнення та аналізу діючих підходів до формування страхового фонду та використання страхових коштів виявлено, що створення спеціального цільового страхового державного пенсійного фонду - не є обов’язковою умовою для соціального страхування, яке може відбуватись і в приватних страхових компаніях, проте може бути доцільним при нерозвиненості приватного страхового ринку. Вживання в назві страхового фонду терміна “соціальний” несправомірне, так як немає соціальної форми власності. Страховик має бути державним чи приватним. Тому Пенсійний фонд України має бути названий Державний страховий пенсійний фонд. Ретроспективний аналіз показав, що обов’язкове соціальне пенсійне страхування, засноване на фінансовому навантаженні на роботодавців в формуванні страхового фонду, є досить раціональним і матеріально вигідним способом здійснення страхування для особи, тоді як особисте пенсійне страхування для найманих працівників в економіці з низьким рівнем доходів є непомірним.

За результатами оцінки сучасного стану обов’язкового соціального пенсійного страхування виявлено, що в застрахованих осіб страхувальників різних режимів оподаткування створюються нерівні вихідні умови страхування, а особливо у застрахованих сільськогосподарських підприємств, що веде до мізерного рівня пенсій.

Результати оцінки сучасних підходів до розрахунку ставок страхових внесків в обов’язковому соціальному пенсійному страхуванні, показують, що визначення страхового тарифу тільки на основі врахування інтересу поточних пенсіонерів, не дозволяє повною мірою задіяти страхові основи.

Методика актуарних розрахунків в обов’язковому соціальному пенсійному страхуванні повинна ґрунтуватися на взаємозв’язку страхових тарифів з послідовними страховими виплатами.

Узагальнення зарубіжного досвіду формування обов'язкового соціального пенсійного страхування показав, що запровадження накопичувального способу фінансування в обов'язковому накопичувальному пенсійному страхуванні не доцільно запроваджувати в умовах високої інфляції при неготовності ринку забезпечити стабільно високий дохід від вкладень зібраних страхових ресурсів.

Запровадження єдиного соціального податку (внеску), є недопустимим кроком, який перекреслить страхову суть пенсійного страхування, як елемента пенсійної системи, і перетворить його на інститут пенсійного забезпечення.

Запропонована методика розрахунку страхових тарифів базується на введенні в формулу показника очікуваної тривалості життя після досягнення пенсійного віку, бажаного заміщення пенсією зарплати 50% та необхідної середньої тривалості сплати страхових внесків 35 років для загального підходу і 30,22 роки для застрахованих в галузі сільського господарства.

Запропонована методика нарахування страхової пенсії враховує коефіцієнт страхового стажу, фактично сплачувану застрахованим середню ставку страхового внеску та очікувану тривалість отримання пенсії (роки дожиття), з тим, щоб комплексно, а головне, адекватно врахувати у величині пенсії дію всіх трьох чинників, а не тільки період страхування (як у діючій методикі). В результаті величина страхової пенсії збільшиться в 1,6 рази в порівнянні з нарахуванням за діючою методикою.

Список використаних джерел

1. Ронк В.Д. В системном кризисе [Електронний ресурс] / В.Д. Ронк // Экономика и жизнь. – 2006. – №1. – Режим доступу: www.fss.ru/mymessage.html
2. Ронк В.Д. Пенсионная реформа: результаты и перспективы / В.Д. Ронк // Страховое дело. – 2003. – №7. – С. 25-31.
3. Соловьев А.К. Финансовая система государственного пенсионного страхования в России. / А.К. Соловьев. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 496 с.
4. Зайчук Б.О. Організаційно-економічний механізм побудови в Україні трирівневої системи пенсійного забезпечення: дис. канд. екон. наук: 08.02.03 / Зайчук Борис Олександрович. – К., 2002. – 174 с.
5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. №1058-IV[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1058-iv>
6. Про створення Пенсійного фонду України: Постанова КМУ від 28 січня 1992р. №39. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/39-92-%D0%BF>
7. Ботвиновська О.Л. Оцінка дотримання принципів пенсійного страхування / О.Л. Ботвиновська // Вісник СНАУ. Серія "Фінанси та кредит". – 2006. – Вип. 1. – С.48 – 52.
8. Ботвиновська О.Л. Обов'язкове соціальне пенсійне страхування: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Ботвиновська О. Л. - К., 2010. – 254с.
9. Ботвиновська О.Л. Пенсійне страхування: теорія, тенденції та протиріччя / О.Л. Ботвиновська // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2006. – №3. - Т.2 — С. 179 – 181.